

JONGE KINDEREN EN TOETSENBOARDVAARDIGHEID EEN PROBLEEM?

BETTY COLLIS

Universiteit Twente

Is er een probleem?

Als men overweegt om de kinderen met computers te laten werken is één van de meest gestelde vragen door leerkrachten en ouders van jonge kinderen in Noord-Amerika, wat men moet doen om de kinderen toetsenbordvaardigheid bij te brengen. Leerkrachten en ouders vragen zich af of de kinderen eerst goed het toetsenbord moeten kunnen gebruiken voordat men ze met computers laat omgaan. Als het antwoord op deze vraag positief is, dan rijzen twee andere vragen: 'Wie moet hen dat aanleren?' en 'Zijn jonge kinderen niet te klein om dit soort vaardigheid te verwerven?'. Omdat ook in Nederland steeds meer computers in het basisonderwijs gebruikt worden, zijn deze vragen wellicht ook hier van belang. Wat zijn de antwoorden?

Is toetsenbordvaardigheid noodzakelijk?

Voordat we deze vraag beantwoorden, moeten we onderscheid maken tussen toetsenbordvaardigheid en 'blind' kunnen typen. Blind typen betekent dat men het toetsenbord kan gebruiken zonder dat men visueel de toetsen zoekt. Ouderen en leerlingen in het voortgezet onderwijs die de computer veelvuldig gebruiken voor tekstverwerking vinden blind typen waardevol, maar niet strikt noodzakelijk. Het is duidelijk dat dit soort vaardigheid niet waardevol noch nodig is in het basisonderwijs. Men moet echter wel vertrouwd zijn met toetsenbordvaardigheid: het snel kunnen lokaliseren en het kunnen gebruiken van de verschillende toetsen, ook in combinatie alsmede de functietoetsen en de Shift- en Return-toets. Niet vertrouwd zijn met het gebruik van het toetsenbord betekent dat men bij iedere toetsaanslag moet zoeken waar de betreffende toets zit, wat zeker een vervelende en aandachtafleidende bezigheid is. Daarom moeten ook jonge kinderen, als ze met een computer willen werken, enige toetsenbordvaardigheid bezitten. Anders wordt de weinige tijd die ze hebben om daadwerkelijk met de computer te werken in overdreven mate gebruikt om te zoeken naar de toetsen die ze moeten indrukken, in plaats van na te denken over het leerdoel dat ze willen bereiken.

Hoe verwerven kinderen toetsenbordvaardigheid?

Als er per 60 leerlingen slechts 1 computer beschikbaar is, dan is duidelijk dat het verwerven van toetsenbordvaardigheid niet aan de computer kan gebeuren. Er zijn echter vele prettige alternatieven mogelijk. Jonge kinderen kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van diagrammen van toetsenborden (pseudo-toetsenborden). Deze diagrammen zijn voor iedere leerling beschikbaar. De kinderen volgen de handelingen die de leerkracht uitvoert op een diagram dat via de overheadprojector geprojecteerd wordt.

Wat kan de leerkracht demonstreren?

De invoer van de letters bij het spellen van een woordenlijst, of de toetsen die van belang zijn bij een softwareprodukt dat de kinderen later zullen gebruiken. De kinderen kunnen met stickers de toetsen aanduiden die door de leerkracht worden genoemd en aldus een bepaald patroon tot stand brengen. Vervolgens kan de leerkracht dat patroon via de overheadprojector presenteren en kunnen de kinderen hun patroon vergelijken met dat van de leerkracht.

Andere ideeën kunnen worden uitgewerkt via het gebruik van een computer, bijvoorbeeld door de kinderen hun naam te laten intypen. Een zeer eenvoudig programma dat enkel de naam van een kind in grote letters op het scherm afdrukt kan gemakkelijk door iedereen met enige algemene kennis over programmeren gemaakt worden. Daartoe kan een oude 'overbodige' computer gebruikt worden die door een of andere instantie aan de school wordt geschonken.

Moeten we software gebruiken om toetsenbordvaardigheid te onderwijzen?

Er zijn in Noord-Amerika vele softwarepakketten beschikbaar om toetsenbordvaardigheid te onderwijzen. Sommige zijn zeer ernstig opgezet, in de stijl die ze gebruiken, in de goed georganiseerde oefeningen en instructies ten aanzien van het leren vinden van de juiste toetsen. Anderen zijn meer speels: kies

een willekeurige toets en zie wat er gebeurt. De 'ernstige' programma's lijken weinig waarde te hebben, omdat de kinderen onvoldoende tijd kunnen besteden in individuele computersessies om echte vaardigheid in de zin van blind typen te kunnen verwerven. Maar ook omdat er geen echte reden is voor een kind om blind typen onder te knie te krijgen, zelfs als hij thuis over een computer kan beschikken. De 'speelse' programma's zijn succesvoller en ze kunnen, als ze niet te duur zijn, prettige toetsenbordvaardigheidsoefeningen aanbieden, waarbij een kind als het ware vergeet dat het 'leert'. De beste suggestie echter is het kind enige gestructureerde informatie te geven bij zijn kennismaking met het toetsenbord (zoals het gebruik van een overheadprojector in het eerder beschreven voorbeeld), en dat te vervolgen met het regelmatig invoeren van eenvoudige opdrachten via eenvoudige software of zelfs via een typemachine. Het basisidee is dat er regelmatige, snelle en eenvoudige gelegenheden zijn om een toetsenbord te gebruiken. Het invoeren van één woord per dag, is bijvoorbeeld al genoeg.

Zijn kinderen in de basisschool te jong?

Neen! Er zijn vele studies die aantonen dat kinderen van vijf jaar redelijk snel en correct de juiste toetsen kunnen vinden, als men ze regelmatig laat oefenen op een wijze zoals hierboven beschreven. Wat men beslist niet moet doen is beginnen met formele 'vind-de-juiste-toets'-lessen, of verwachten dat kinderen blind kunnen typen, of denken dat kinderen die net geleerd hebben met een toetsenbord om te gaan effectief gebruik kunnen maken van een tekstverwerkingsprogramma. Integendeel, men moet de ontwikkeling van toetsenbordvaardigheden natuurlijk laten ontwikkelen via regelmatige, korte contacten met het toetsenbord. Zelfs een papieren toetsenbord als wegens de 60:1 ratio een regelmatig contact van de kinderen met de computer niet mogelijk is. De vertrouwdheid die ze ontwikkelen in het gebruik van het toetsenbord en het daarbij opgebouwde zelfvertrouwen zal nuttig zijn gedurende hun hele verdere schoolloopbaan, en ook daarna.